УДК 342.9(477)
DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.2.48

ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Гончарук О.М.,
аспірант,
Одеський державний університет внутрішніх справ
ORCID: 0009-0009-4237-459X

Гончарук О.М. Основні компоненти забезпечення ефективної діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України.

У статті йдеться про важливість забезпечення ефективної діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України. Інформаційно-аналітичне забезпечення передбачає скоординовану діяльність щодо визначення змісту, обсягів, якості інформації, необхідної для запобігання злочинності, та заходів щодо найбільш доцільного збору, систематизації, накопичення та оброблення зазначеної інформації за допомогою використання різних способів, методів, методик та можливостей технічних засобів. Сфера аналітичної діяльності є різнобічною та різнорідною за своєю динамікою, через це вона потребує постійного покращення взаємодії суб'єктів її використання, що можливе тільки за високої ефективності інформаційно-аналітичної діяльності. Ця діяльність здійснюється у внутрішньому і зовнішньому середовищі та базується на власній інформації суб'єктів застосування, яка збирається та обробляється в рамках повноважень, наданих законодавством, а також спільної інформації, що формується в результаті комунікації зазначених суб'єктів. Пріоритетним напрямом діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України є вжиття комплексу заходів, спрямованих на успішну реалізацію та впровадження нових методів кримінального аналізу, що дасть можливість активно використовувати сучасні аналітичні технології для створення передумов ефективного виконання оперативними і слідчими підрозділами своїх завдань, підвищить ефективність документування та розкриття злочинів, що вчиняються за складними схемами, потребують обробки великих масивів даних. Реалії сьогодення обумовлюють тенденцію збільшення нових методів дослідження зазначених слідів та їх носіїв, що потребує постійного підвищення кваліфікації слідчих, криміналістів, аналітиків правоохоронних органів, фахівців та експертів, удосконалення їх навичок, безперервного оновлення використовуваного ними обладнання та програмного забезпечення. Пропонується професійну підготовку фахівців з кримінального аналізу здійснювати на основі 19 груп компетенцій (загальнопрофесійні, ключові, професійні компетенції поліцейського, професійні компетенції аналітика правоохоронних органів та інші), які дають можливість фахівцеві виконувати службові обов'язки у підрозділах кримінального аналізу та чних підрозділах кримінальної поліції Національної поліції України.

Ключові слова: кримінальний аналіз, компетентності, правоохоронна діяльність, кримінальне правопорушення, аналіз, аналітична діяльність, аналітик правоохоронних органів.

Honcharuk O.M. Main components of ensuring effective activity of criminal analysis units of the National Police of Ukraine.

The article discusses the importance of ensuring the effective operation of the criminal analysis units of the National Police of Ukraine. Information and analytical support involves coordinated activities to determine the content, volume, quality of information necessary for crime prevention, and measures to most appropriately collect, systematize, accumulate and process the specified information using various methods, techniques, techniques and capabilities of technical means. The sphere of analytical activity is diverse and heterogeneous in its dynamics, which is why it requires constant improvement of the interaction of the subjects of its use, which is possible only with high efficiency of information and

analytical activity. This activity is carried out in the internal and external environment and is based on the subjects of application's own information, which is collected and processed within the framework of the powers granted by law, as well as joint information formed as a result of communication of the specified subjects. The priority area of activity of the criminal analysis units of the National Police of Ukraine is the adoption of a set of measures aimed at the successful implementation and introduction of new methods of criminal analysis, which will make it possible to actively use modern analytical technologies to create the prerequisites for the effective performance of operational and investigative units of their tasks, increase the efficiency of documenting and solving crimes committed according to complex schemes, requiring the processing of large data sets. Today's realities determine the trend of increasing new methods of studying the above-mentioned traces and their carriers, which requires constant training of investigators, criminologists, analysts, specialists and experts, improvement of their skills, continuous updating of the equipment and software used by them. It is proposed that professional training of criminal analysis specialists be carried out on the basis of 19 groups of competencies (general professional, key, professional competencies of a police officer, professional competencies of a criminal analyst, and others), which enable a specialist to perform official duties in criminal analysis units and analytical units of the criminal police of the National Police of Ukraine.

Key words: criminal analysis, competencies, law enforcement activities, criminal offense, analysis, analytical activities, law enforcement analyst.

Постановка проблеми та її актуальність. Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1], а також Національна поліція України здійснює основні та найбільш комплексні дії з утвердження інституту прав і свобод людини і громадянина в державі. В свою чергу, реагування на вчинені правопорушення, це лише одна із функцій Національної поліції України, а крім неї, не менш важливою на нашу думку, є аналітична діяльність.

В свою чергу, науковцями неодноразово досліджувались різні елементи аналітичної діяльності Національної поліції України, проте комплексного відображення в працях дана тематика не знайшла.

Проблема впровадження сучасних методів роботи у діяльність правоохоронних органів України є архіактуальною. Результативність діяльності у боротьбі зі злочинністю безпосередньо залежить від якісного, своєчасного і достатнього інформаційно-аналітичного забезпечення цієї діяльності. Сучасний рівень злочинності, вимагає від правоохоронних органів здійснення своєчасного, оперативного та достовірного аналізу діяльності організованих груп та злочинних організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковим підґрунтям розробки даної гіпотези стали праці авторитетних вчених, які досліджують проблемні питання аналітичної діяльності правоохоронних органів, зокрема роботи Албула С.В., Зайця О.М. [12], Ісмайлова К.Ю. [9], Користіна О.Є. [9], Некрасова В.А., Свиридюк Н.П., Федчака І.А. [11] та інших авторів.

Метою публікації є з'ясування теоретичних проблем та основних компонентів забезпечення ефективної діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України, а також визначення їх змісту та складових.

Виклад основного матеріалу. Виходячи із важливості адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України, доречним є звернути увагу і на характерні ознаки інформаційно-аналітичної діяльності. Зокрема, Я.В. Горбатюк виділяє такі загальні ознаки інформаційно-аналітичної діяльності, як: здійснюється спеціальними інформаційно-аналітичними службами; підрозділами, носить допоміжний, прикладний характер; відділами – впливає на якість та ефективність виконання функцій органами державної влади; основними складовими елементами змісту інформаційно-аналітичної діяльності є: збір, накопичення, обробка, аналіз, використання та поширення інформації [2, с. 45].

Інформаційно-аналітичне забезпечення передбачає скоординовану діяльність щодо визначення змісту, обсягів, якості інформації, необхідної для запобігання злочинності, та заходів щодо найбільш доцільного збору, систематизації, накопичення та оброблення зазначеної інформації за допомогою використання різних способів, методів, методик та можливостей технічних засобів. Сфера аналітичної діяльності є різнобічною та різнорідною за своєю динамікою, через це вона потребує постійного покращення взаємодії суб'єктів її використання, що можливе тільки за високої ефективності інформаційно-аналітичної діяльності. Ця діяльність здійснюється у вну-

трішньому і зовнішньому середовищі та базується на власній інформації суб'єктів застосування, яка збирається та обробляється в рамках повноважень, наданих законодавством, а також спільної інформації, що формується в результаті комунікації зазначених суб'єктів.

На фахову думку О.Б. Фаріон інформаційно-аналітична компонента в діяльності оперативних підрозділів складається з:

– інформаційного забезпечення діяльності оперативних підрозділів (збір інформації, її первинне вивчення, накопичення та надання споживачам для інформаційного супроводу виконання завдань);

– аналітичної діяльності оперативних підрозділів (дослідження наявної в масивах даних та додатково отриманої інформації для опрацювання рекомендацій і пропозицій до управлінських рішень);

– управління інформаційно-аналітичними процесами в оперативних підрозділах (організація та керівництво процесами систем інформаційного забезпечення та аналітичної діяльності). Саме аналітична діяльність (приведення розрізнених відомостей в логічно обґрунтовану систему залежностей, яка дозволить дати правильну оцінку як усій сукупності фактів, так і кожному з них окремо) є найважливішим процесом [3, с. 82].

Ураховуючи євроінтеграційні процеси України, наближення до європейських стандартів та їх імплементації, ураховуючи ключову роль інформаційно-аналітичної складової у системі безпеки Європейського Союзу, удосконалення адміністративно-правового забезпечення підрозділів кримінального аналізу НПУ є на сьогодні актуальним питанням.

У країнах Європейського Союзу, США та інших розвинених країнах світу, розуміючи потребу в здійснення кримінального аналізу, у боротьбі зі злочинністю використовують модель Intelligence Led Policy (ILP – поліцейська діяльність, керована аналітикою), яка полягає в аналізі відомостей, здобутих шляхом специфічної поліцейської діяльності у сфері збирання інформації, а отримана оперативно-аналітична інформація є підставою для проведення розслідувань.

Згадка про давньогрецьке лінгвістичне визначення «аналітики» є не випадковою, адже саме Арістотель створив праці «Перша аналітика» і «Друга аналітика», які стали основою для аналітичної діяльності. Аристотель не тільки здійснив диференціацію дослідництва та аналітики, а й спрогнозував трансформацію аналітики в самостійну діяльність [4, с. 21].

Ю.П. Сурмін розглядає аналітику як напрямок інтелектуальної діяльності людей, який спрямовано на вирішення завдань, що виникають в різних сферах життя. Сьогодні аналітика є розгалуженою і складною системою знань, в яку входять логіка як наука про закономірності і операції правильного мислення, наукова методологія – система методів, принципів та прийомів пізнавальної діяльності, евристика – дисципліна, що має на меті здобуття нового знання в науковій, технічній площинах та інших сферах життя, коли відсутній алгоритм вирішення того чи іншого пізнавального завдання, а також інформатика – вчення про інформацію, способи її збору, накопичення, зберігання, оброблення та передачі [5, с. 241-242].

На думку вчених, поняття аналітики як цілісної сукупності принципів методологічного, організаційного й технологічного забезпечення колективних та індивідуальних інтелектуальних операцій, надає можливість результативно працювати з інформацією для покращення знань, що вже існують та здобувати нові, з метою створення бази інформаційних даних задля прийняття доцільних керівних рішень [6, с. 28].

На нашу думку, аналітика, перш за все, носить прогностичний характер, що дозволяє прогнозувати перебіг явищ у майбутньому. Це надзвичайно важливо для будь-якої діяльності, адже якщо є можливість спрогнозувати перебіг тих чи інших явищ, то з'являється можливість прийняти адекватне управлінське рішення, спираючись на аналітику як прогностичну складову процесу прийняття рішення. Саме тому аналітика – одна із загальних функцій управління економічними, політичними і безпековими системами, значимість якої не схильна до впливу часу і навряд чи може бути переоцінена.

Кримінальний аналіз можна визначити як діяльність аналітиків правоохоронних органів, що полягає у перевірці, оцінці та інтерпретації інформації про протиправні, кримінально карані діяння окремих осіб та груп, яка отримана в ході проведення оперативно-розшукової діяльності або під час досудового розслідування, а також у встановленні суттєвих зв'язків між вищевказаною інформацією з метою їх подальшого використання для визначення тактичних та стратегічних напрямків протидії та запобіганню злочинності [7, с. 64–76].

В аналітичній роботі правоохоронних органів і служб використовується: оперативний аналіз; тактичний аналіз; стратегічний аналіз; аналіз даних з відкритих джерел (OSINT); аналіз даних з багатьох джерел (Multi Source Analysis).

Сьогодні у підрозділах кримінального аналізу найбільш часто використовують оперативний кримінальний аналіз, який призначений для забезпечення оперативно-розшукових підрозділів необхідною інформацією в рамках роботи щодо оперативно-розшукових справ.

Так, оперативний кримінальний аналіз може здійснюватися у трьох формах:

1. Аналіз, що супроводжує оперативно-розшукову діяльність (наявна інформація, що стосується справи, упорядковується, нова інформація відповідно співвідноситься та оцінюється, у поточному порядку формулюються гіпотези, які підтримуються доказами чи висновками або за їх допомогою спростовуються);

2. Аналіз, який ведеться для підтримки оперативно-розшукової діяльності (аналітик бере на себе аналітичні завдання, представляє результати аналізу, займається пошуком інформації з власних баз тощо);

3. Аналіз, що ініціює оперативно-розшукову діяльність.

Для проведення аналізу застосовуються сучасні аналітичні інструменти, відповідне програмне забезпечення, а також наявні інформаційні ресурси. Найбільш поширеним інструментом, що сьогодні використовується у повсякденній роботі органів Національної поліції, є Microsoft Office (Word та Exel), та лише в деяких департаментах застосовується аналітичне програмне забезпечення, зокрема IBM I2, Maltego, Palantir, E-Gis map, ArcGIS та інше.

Пріоритетним напрямом діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України є вжиття комплексу заходів, спрямованих на успішну реалізацію та впровадження нових методів кримінального аналізу, що дасть можливість активно використовувати сучасні аналітичні технології для створення передумов ефективного виконання оперативними і слідчими підрозділами своїх завдань, підвищить ефективність документування та розкриття злочинів, що вчиняються за складними схемами, потребують обробки великих масивів даних.

Реалії сьогодення обумовлюють тенденцію збільшення нових методів дослідження зазначених слідів та їх носіїв, що потребує постійного підвищення кваліфікації слідчих, криміналістів, фахівців та експертів, удосконалення їх навичок, безперервного оновлення використовуваного ними обладнання та програмного забезпечення [8, с. 226–240].

Електронні сліди – це інформація, зафіксована в цифровому форматі, що міститься в електронно-обчислювальних машинах та інших цифрових пристроях, створених на основі їх технологій, у засобах рухомого радіотелефонного зв'язку та на різних носіях цифрової інформації, причинно пов'язана з подією злочину, що дозволяє встановити обставини скоєного злочину та злочинця. Пристроями, що містять електронні сліди злочину, які можуть використовуватися для встановлення обставин злочину та розшуку особи, його здійснив, як правило, виступають:

– мобільні телефони без підтримки сучасних додатків та смартфони, що підтримують такі програми;

– стаціонарні комп'ютери, ноутбуки, нетбуки, планшети та інші малогабаритні комп'ютери; різні електронні гаджети (наприклад, багатофункціональні електронні годинники, пульсоміри, крокоміри та ін.);

– елементи інфраструктури інформаційно-комунікаційних мереж операторів, що надають послуги зв'язку (сервери та ін.);

– автомобільні відеореєстратори;

– GPS-навігатори тощо.

Крім цього, слід зазначити, що на сьогодні існує цілий ряд спеціалізованих інструментів веб-аналітики, що дозволяють отримувати корисні для використання у розслідуванні аналітичні дані з відкритих джерел Інтернету. Такі програми (деякі з них безкоштовні) спрямовані на отримання певної інформації у великому масиві даних, у тому числі корисною для розслідування:

– про конкретну особу та її соціально-психологічний портрет: коло спілкування, психологічні особливості, включаючи емоційні, комунікативні, мотиваційні та ціннісно-моральні якості, а також дані про його психологічний добробут (наприклад, за профілями в соціальних мережах);

– про кілька сторінок однієї й тієї ж особи у різних соціальних мережах, у тому числі зареєстрованих під вигаданими даними, для неї ідентифікації як їх єдиного користувача;

– про IP-ідентифікатор пристрою, який використовувався для виходу в мережу Інтернет у конкретних випадках (наприклад, для поширення екстремістських) матеріалів, дитячої порнографії та ін.);

– про деякі дії певної особи щодо її активності в мережі Інтернет (наприклад, за номером телефону, який він використовував,

– для реєстрації у соціальних мережах та електронних платіжних системах, при розміщенні оголошень тощо) [9, с. 194–204].

Важливим фактором у здійсненні діяльності фахівців з кримінального аналізу виступають інформаційні технології навчання. Ці технології використовують спеціальні методи, програмовані та технічні засоби роботи з інформацією, які призначені для формування нових можливостей розслідування кримінальних правопорушень.

Діагностично-результативний компонент передбачає вимірювання рівнів сформованості загальних та спеціальних компетенцій у процесі професійної підготовки аналітика правоохоронних органів та визначення якісної характеристики рівнів професійної підготовки майбутніх спеціалістів із кримінального аналізу.

І.А. Зязюн визначає компетентність як здатність вирішувати професійні завдання певного класу, що потребує наявності реальних знань, умінь, навичок, досвіду [10, с. 14].

Отже, мистецтво виявлення цих латентних сутнісних елементів, які потребують для свого виявлення спеціальних аналітичних процедур і технологій, складає глибинний зміст аналітичної роботи. На їх основі приймаються управлінські рішення, оптимальним чином розподіляються сили та засоби, запускаються нові позитивні процеси в керованих системах і зупиняються процеси, які гальмують розвиток, що стали непотрібними, блокуються ризики і загрози. Уся ця робота здійснюється у виключно креативному ключі та мало піддається формалізації.

Змістовна сторона аналітики дуже містка і ґрунтується на науковому знанні. Аналітики включає велику кількість концептуальних підходів, ідей, приватних аналітичних систем, кожна з яких має свої сильні та слабкі сторони. Перш за все, змістовна сторона аналітики пов’язана з сутнісним, системно-динамічним і ресурсним аналізом, що застосовується для адекватного відображення всього різноманіття виявів об’єктів і процесів, з якими доводиться стикатися аналітику. Обґрунтованість прийнятих різними суб’єктами управлінських рішень значною мірою визначається якістю аналітичного забезпечення, методик аналізу тощо.

Теоретичне осмислення феномена аналітики передбачає розгляд сутності, структури аналітики як наукової дисципліни, виокремлення її основних функціональних напрямів в обробці інформації, універсальних принципів роботи з інформаційним матеріалом. Також необхідно подати предметне поле аналітики, її методологію, технологію та організаційну сторону. Змістовний бік аналітики пов’язаний із сутнісним, системно-динамічним і ресурсним аналізом інформації, що відображає реальне життя. Ядром аналітики є системний аналіз інформації про предмети, явища і процеси при збереженні значної частки її невизначеності. Не можна говорити про аналітику, якщо немає об’єкта і предмета дослідження, коли взагалі немає інформації. Аналіз може реалізувати себе лише в досить розвиненому інформаційному полі. Однією з обов’язкових умов здійснення аналітичної діяльності є стан підвищеної інформаційної невизначеності щодо об’єкта дослідження.

На сьогодні уміння працювати з інформацією – це запорука професіоналізму в будь-якій сфері. Робота практичного аналітика повинна полягати в отриманні та використанні інформації відповідно до заданих цілей, спираючись переважно на вміння працювати зі смисловою складовою в інформації. На цьому шляху багато перешкод – як інтелектуального, так і психологічного плану.

На практиці співвідношення цих сторін єдиної інформаційно-аналітичної діяльності зазвичай займає до 90–95 % від загального обсягу роботи. Як правило, ускладнень з цим значно менше, ніж на етапі власне аналітичної обробки інформації. Кожен співробітник підрозділу кримінального аналізу НПУ вміє збирати (отримувати, знаходити) інформацію, здійснювати її первинну обробку – систематизацію, класифікацію, організувати зберігання тощо. Складнощі починаються тоді, коли потрібно з цієї інформації «виростити нову якість», тобто отримати нові знання, прийняти ефективне управлінське рішення, підготувати аналітичний продукт. Для цього необхідними є навички аналітичної обробки інформації і саме з цього власне починається аналітика.

Аналітика призначена для вивчення поглибленого змісту і сенсу фактів, явищ і процесів, подання їх у вигляді теоретичної моделі, для вироблення адекватних оцінок ситуації, прогнозування, підготовки управлінських рішень. Сутність аналітики до кінця багато хто не розуміє, навіть

ті, хто мали б за своїм службовим статусом давно використовувати її на практиці. Наприклад, у 43 керівника у наявності є матеріали з різними даними та інформацією за профілем діяльності організації: інформаційні зведення, доповідні та службові записки, бухгалтерські документи, квартальні, піврічні та річні звіти про діяльність структурних підрозділів, плани роботи і результати перевірок, матеріали ЗМІ тощо. Цілком природньо, що в цьому масиві даних інформація різного плану – від вкрай важливої до незначної та тієї, що потрапила випадково. Чим вище за рангом керівник (особа, яка приймає рішення), тим суворіший відбір матеріалів повинен бути з відповідною його рівню розгляду інформацією. Особа, яка приймає рішення, з усього цього інформаційного багатства, що всебічно характеризує різні аспекти діяльності організації, переважно потребує остаточного сутнісного знання, яке до того, як буде викладено на папері та реалізовано в управлінському рішенні, є умовно «прихованим», невиявленим, латентним. Виявлення цього «прихованого» – сенсу, ідеї, чинників, тенденцій, закономірностей, «центрів сил», погроз, ризиків, протиріч, проблем – у різноплановому інформаційному потоці і є головним завданням аналітика. Уся попередня робота з відбору, систематизації, класифікації даних, що надходять, переходить, нарешті, з інформаційної, власне, в аналітичну стадію.

Аналітик, який володіє навичками системного підходу, завжди буде прагнути на основі отриманої інформації зрозуміти загальний контекст ситуації, внутрішню структуру системи та співвідношення цих прихованих моментів всередині неї. Особливо уважно потрібно ставитися до ситуацій, коли спостерігається повторюваність характеру подій. Саме такий відтворюваний ключовий образ в синергетиці називають патерном подій. Завжди будуть особливості, виняткові обставини для кожного випадку, однак головним буде саме патерн як ключ до розуміння прихованої від нас смислової конструкції та структури системи. Системне мислення аналітика спрямоване на розкриття сутності явища, його закономірностей, глибинних чинників, які визначають тенденції, послідовність і характер вияву подій та розвитку їх у часі та просторі.

Виходячи з особливостей інформаційно-аналітичної діяльності та компетентнісно орієнтовних характеристик кримінального аналізу. Ми пропонуємо сформувати усі компетентності у групи та дати їм кваліфікаційні характеристики:

Група компетенцій 1 – Терміни, поняття та процеси аналізу злочинності: володіння основами аналізу злочинності, включаючи мету, термінологію, варіанти, функції та процеси. Історія аналізу злочинності. Серії злочинів, моделі злочинності, тенденції злочинності. Процес аналізу злочинності. Види аналізу злочинності. Цілі аналізу злочинності

Група компетенцій 2 – Моделі роботи поліції: розуміння загальноприйнятих філософій та моделей поліцейської діяльності, таких як поліцейська діяльність, спрямована на вирішення проблем, поліцейська діяльність, керована даними, поліцейська діяльність на основі оцінки та поліцейська діяльність громадян/громади. Базове розуміння того, як аналіз злочинності підтримує ці поліцейські моделі, включаючи міжнародне застосування:

- поліція на основі розвідувальних даних;
- прогностична поліція;
- поліція на основі даних;
- поліція на основі громади;
- проблемно-орієнтована діяльність;
- модель SARA (сканування, аналіз, відповідь і оцінка);
- моделі запобігання злочинності;
- порівняння централізованих і децентралізованих моделей.

Група компетенцій 3 – Злочинна поведінка: розуміння моделей кримінальної поведінки та здатність застосовувати ці знання в аналітичному контексті. Розуміння історичних і сучасних теорій злочинності, що стосуються як мотивації злочинця, так і вибору жертви чи цілі. Ракурс кримінальної події. Трикутник злочину (трикутник аналізу проблеми). Вибір жертви або цілі. Теорії злочину. Рецидив. Правило 80/20/ принцип Парето. Метод дії/процедура. Кримінальна географія. Екологічна кримінологія. Теорія повсякденної діяльності. Теорія раціонального вибору. Психічні розлади та захворювання. Психопатії. Дія психоактивних речовин на організм.

Група компетенцій 4 – Джерела даних для правоохоронних органів та аналізу злочинності: розуміння основних типів правоохоронних даних та методичних рекомендацій щодо обліку злочинів. Розуміння різних джерел даних для аналізу злочинності та того, які джерела необхідно використовувати для конкретного аналізу чи звітності. Якісні та кількісні дані Комп'ютерна дис-

петчеризація (CAD). Системи управління записами (RMS). Системи управління виправними та тюремними установами (JMS). Інформація з відкритих джерел (OSINT): збір інформації з вільно доступних відкритих джерел

Група компетенцій 5 – Інтернет-ресурси: знати, як використовувати Інтернет для проведення досліджень, пошуку та використання відповідної інформації з відкритих джерел. Розуміння використання та аналізу соціальних мереж у кримінальних розслідуваннях, попередженні злочинів та поліцейській діяльності громади; інтернет; інтранет, екстранет, TOR і VPN; оператори розширеного пошуку; OSINT; державні ресурси.

Група компетенцій 6 – Дані аналізу злочинності та управління даними: розуміння запитів джерела даних і зберігання даних, включаючи структури реляційних баз даних і проблеми якості даних; цілісність даних; системи керування базами даних; очищення даних; зберігання даних; підключення до відкритої бази даних (ODBC); метадані; автоматизація; технічні документи (як довідковий матеріал).

Група компетенцій 7 – Прикладні методи дослідження: розуміння прикладних методів дослідження та їх застосування у вирішенні проблем. Розуміння наукового процесу збору, компіляції, аналізу та оцінки; розуміння концепцій соціальних наук в аналізі злочинності, включаючи використання моделі SARA-Modell (Scanning, Analysis, Response, und Assessment) (сканування, аналіз, відповідь та оцінка. Аналіз, відповідь/дія та оцінка); методи збору даних; опитування та дослідження навколишнього середовища; модель SARA (сканування, аналіз, відповідь та оцінка); ситуаційне запобігання злочинам; різні методи дослідження.

Група компетенцій 8 – Описова статистика: знати, як узагальнювати та аналізувати якісні та кількісні дані, використовуючи такі розрахунки, як частоти, відсоткова зміна, таблиці взаємної кореляції, показники центральної тенденції та варіації; розуміння різних рівнів масштабу та їх відповідного використання для підтримки як тактичного/оперативного, так і стратегічного аналізу злочинності, а також аналізу заходів адміністративної підтримки; міри центральної тенденції; відсотки; асиметрія; стандартне відхилення; показники; відсоткова зміна.

Група компетенцій 9 – Розширені статистичні концепції: розуміння передових концепцій двовимірного аналізу та інференційної статистики, а також їх застосування в аналізі злочинності. Кореляційний та регресійний аналіз; статистичний висновок; вибірки та генеральна сукупність; випадкова та ймовірнісна вибірка; перевірка гіпотез; дедуктивне та індуктивне міркування; P-значення (значення значущості) та рівні значущості; T-критерій двох вибірок; статистична залежність і незалежність.

Група компетенцій 10 – Якісний аналіз: здатність аналізувати якісну інформацію, таку як результати опитування, звіти про злочини та арешти, а також заяви потерпілих, свідків і підозрюваних; здатність розуміти, класифікувати та узагальнювати якісні дані, а також представляти відповідну якісну інформацію у звітах та інструкціях; аналіз злочинності з використанням якісних даних. Тактичний/оперативний аналіз злочинності; стратегічний аналіз злочинності; аналіз адміністративної підтримки; джерела якісної інформації; якісні методи дослідження; критичне мислення в якісному аналізі; дедуктивне міркування; індуктивне міркування; абдуктивне міркування; аналогічне міркування; типи проблем; опитування

Група компетенцій 11 – Використання електронних таблиць: знати, як створювати електронні таблиці, маніпулювати даними та використовувати статистичні формули для виконання базових обчислень, таких як частота, відсоток, відсоткова зміна, стандартне відхилення, регресія, прогнозування, перехресна таблиця та кореляція; знати, як створювати діаграми та графіки та експортувати ці об'єкти в інші програми; формули; діаграми та графіки; форматування полів дати та часу; фільтрування; створення автоматизації та макросів; створення зведених таблиць.

Група компетенцій 12 – Тимчасовий аналіз: знати, як використовувати час доби, день тижня, інтервали, тривалість, часовий масштаб і часові цикли злочинності та злочинної поведінки в контексті моделей злочинності, тенденцій злочинності та смуг злочинності; розуміння застосування часового аналізу для прогнозування відомих тенденцій і смуг злочинності; вимірювання часу; інтервали; час доби та день тижня; сезонність; аналіз частоти; аналіз точного часу; аналіз аориста (аорист відноситься до завершеної дії, без особливого акценту на тривалість чи повторення дії. Його часто використовують для опису подій або дій, які є унікальними та завершеними в минулому. Аористний час не має посилання на теперішній час і підкреслює завершення дії в минулому). Часовий розподіл. Тимчасові цикли. Матриці діяльності. Аналіз часових рядів

і прогнозування. Застосування аналізу часу в стратегічному та тактичному аналізі. Розробка діаграм.

Група компетенцій 13 – Аналіз інформації та візуальне представлення інформації: розуміння основних концепцій аналізу кримінальної інформації, включаючи терміни, символи та методи, що використовуються для представлення продуктів розслідування та аналізу інформації. Історія аналізу кримінальної інформації. Визначення, форми, характеристики та види аналізу кримінальної інформації. Інформаційний цикл. Різні методи подання в аналізі кримінальної інформації. Звітність в аналізі кримінальної інформації.

Група компетенцій 14 – Географічні інформаційні системи (ГІС) і картографування злочинності: розуміння використання географічних інформаційних систем (ГІС) для створення карт і відображення даних про злочини. Розуміння конкретних проблем у картографуванні злочинності, таких як геокодування та якість даних, а також важливості аудиторії у створенні карт; базові знання картографії, картографії та систем координат; геокодування; типи об'єктів; тематична картографія; карти з одним символом; буфери; градуйовані карти; методи класифікації даних ГІС; картографування, орієнтоване на аудиторію; супутникові зображення, ортофото, піктометрія; програмне забезпечення для картографування.

Група компетенцій 15 – Просторовий аналіз і прогнозування: розуміння застосування інструментів просторового аналізу для визначення характеру проблем злочинності, зокрема застосування аналізу гарячих точок, аналізу просторових тенденцій, розрахунку просторового розподілу та підготовки відповідних прогнозів; градуйовані символи; гарячі вулиці; аналіз нечіткого режиму; карти хороплетів; аналіз стандартного відхилення; аналіз щільності комірок/ядра сітки; індекс найближчого сусіда. CrimeStat III; моделювання рельєфу ризику.

Група навичок 16 – Ефективне аналітичне письмо: розуміння аналітичних методів написання та їх використання для створення продуктів аналізу злочинів, таких як попередження та звіти, які є неупередженими, легко зрозумілими та своєчасними та придатними для розповсюдження серед різноманітних аудиторій.; стилі письма; аналітичне письмо; розуміння аудиторії; визначення поточної та релевантної інформації; методи вирішення проблем; хибність та помилки; резюме та окреслення аналітичних продуктів; об'єктивність, неупередженість і фактичність.

Група навичок 17 – Аналітичні продукти: здатність розробляти ефективні, цільові та інформативні продукти. Знати, як ефективно передавати кількісні та якісні дані для підтримки аналітичних доказів. Тактичні продукти. Стратегічні продукти. Продукти адміністративної підтримки. Операційні продукти. Розшукові плакати. Карти. Діаграми. Обробка та класифікація секретної інформації. Розповсюдження аналітичних звітів і збір відгуків аудиторії. Розуміння аудиторії. Дизайн і верстка аналітичних продуктів.

Група навичок 18 – Прикладний аналіз злочинності: знання того, як ідентифікувати, аналізувати та поширювати інформацію про моделі злочинності, використовуючи такі ключові характеристики, як modus operandi (MO), місцезнаходження, описи підозрюваних і вибір жертви чи цілі; розуміти, як використовувати як індуктивні, так і дедуктивні методи міркування для пов'язування різних злочинів; визначення та цілі аналізу серій злочинів; критичне мислення. Різні типи та способи мислення; логічні помилки та омани. Характеристики злочинців і поведінка в серіях злочинів; аналіз зв'язків. Метод IZE (I: Ich-Form; Z: Ziel; E: Erklärung) (метою методу IZE є надання чітких і структурованих аргументів або аналізу); злочинна поведінка, простір і час; прогнозування наступної події; розробка натяків на злочинні серії.

Група навичок 19 – Організована злочинність: розуміння основної структури та мотивації організованих злочинних груп; визнання відмінностей між вуличною організованою злочинністю та складними групами контрабанди та торгівлі людьми та їхніми стосунками; транскордонна злочинність; тероризм; групова злочинність; вулична злочинність; організована роздрібна злочинність; злочинні мережі; наркозлочинність; торгівля людьми та контрабанда шахрайство та крадіжка особистих даних; байкерська злочинність; кіберзлочинність.

Висновки. З урахуванням вищезгаданого професійну підготовку фахівців з кримінального аналізу пропонується здійснювати на основі 19 груп компетенцій (загальнопрофесійні, ключові, професійні компетенції поліцейського, професійні компетенції аналітика правоохоронних органів), які дають можливість фахівцеві виконувати службові обов'язки у підрозділах кримінального аналізу та аналітичних підрозділах кримінальної поліції Національної поліції України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580VIII. *Відомості Верховної Ради України,* 2015, № 40–41, ст. 379. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text.
2. Горбатюк Я.В. Адміністративно-правові засади інформаційно-аналітичної діяльності Державної авіаційної служби України: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2015. 200 с.
3. Фаріон О.Б. Інформаційна модель оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів Державної прикордонної служби України. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняховського. Інформатизація та управління проектами інформатизації Збройних Сил.* 2020. № 1 (68). С. 81–85. URL: http://znpcvsd.nuou.org.ua/article/view/202189/
4. Мандзюк О. Поняття та зміст аналітичної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10. С. 171–176.
5. Сурмін Ю.П. Теоріия систем та системний аналіз: навч. пос. Київ : МАУП, 2003. 368 с.
6. Основи кримінального аналізу: підручник. Бабенко А.М., Заєць О.М., Некрасов В.А., Ісмайлов К.Ю., Пефтієв Д.О. та ін.; за заг. ред. Користіна О.Є., 2020. 296 с.
7. Кіреєва О. Використання альтернативних аналітичних інструментів у кримінальному аналізі. *Збірник наукових праць Національної академії Державноїприкордонноїслужби України.* 2016. № 4 [70]. С. 64-76.
8. Бондар В.С. Концептуальні засади інформаційно-аналітичного забезпечення криміналістичної діяльності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка* № 4(88), 2019, с. 226–240.
9. Бондар В.С. Передумови формування окремого вчення про інформаційно-аналітичне забезпечення криміналістичної діяльності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка,* 3(79), 2017, с. 194–204.
10. Зязюн І.А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. № 25. С. 13–18.
11. Федчак І.А. Основи кримінального аналізу : навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с.
12. Zaiets O.M. The Institute for Analytical Support of Pre-trial Criminal Proceedings in Ukraine: current status and prospects of development. *European Reforms Bulletin*. 2017. № 1. P. 54–62.
13. Заєць О.М. Інститут аналітичного супроводження досудового розслідування кримінального провадження в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 4. С. 17–25.
14. Zaiets O.M. Application software IBM I2 ANALYST'S NOTEBOOK in law enforcement Ukraine for pretrial investigation of criminal offenses. *European Reforms Bulletin.* 2016. № 1. P. 69–72.